

Студентски лист

Педфас

Педагошки факултет у Сомбору

Број 3 • август 2017. • година II

ISSN 2466-4405

ИЗДАВАЧ:

Универзитет у Новом Саду
Педагошки факултет у Сомбору
Подгоричка 4, 25000 Сомбор

ЗА ИЗДАВАЧА:

проф. др Жељко Вучковић, декан

ШТАМПА:

САЈНОС доо, Нови Сад

УРЕДНИЦИ:

Данка Ивошевић
Катарина Плазинић

САРАДНИЦИ:

Маријана Букуров Бојан Дражић
Наташа Живковић Јелена Јовановић
Николета Пајић Јелена Јоргић
Милица Парчетић Дуња Прибиш
Стојан Стојичевић Јелена Шушкић

ДИЗАЈН:

Растко Гајић
Јелена Гушић
Александра Стричко

© Педагошки факултет у Сомбору, 2017

Часопис излази два пута годишње.

САДРЖАЈ:

Уводна реч уредника	3
Када „Младост“ запева... ..	3
Пређимо на „ТИ“: интервју са доц. др Михаелом Антоловићем	4
Учитељијада	7
Есеј: Не надајте се да ћете се решити књига.....	10
Тастатура убила правопис?.....	11
Дис – песник тишине и смрти	12
Институције корисне студентима: Народно позориште Сомбор.....	13
Топ 10: Вируси	15
Беседа: Школа – језгро људског капитала и прогреса.....	16
Наша књижевност	
<i>Моје парче неба</i>	18
<i>Пијаниста</i>	18
Фотографије наших уметника	19

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

pefas.sombor@gmail.com

378.6:37(497.113 Sombor)
371.8

Захваљујемо се свим
сарадницима за допринос
у овом броју и надамо се
успешној будућој сарадњи.

ПЕФАС : студентски лист / Педагошки факултет у Сомбору ;
уредници Данка Ивошевић, Катарина Плазинић. –
Год. 1, бр. 1 (мај 2016)- . - Сомбор : Универзитет у Новом Саду,
Педагошки факултет у Сомбору, 2016- . - 29 cm

Два пута годишње.
ISSN 2466-4405 = Пефас
COBISS.SR-ID 305665543

Уводна реч уредника

Памтимо само лепе ствари. Студирање није само наука и учење, оно је и култура, забава и дружење – рекао је на отварању Учитељијаде професор Вучковић, декан нашег факултета. У мају месецу сомборски Педагошки факултет је на пар дана био место окупљања будућих учитеља из целе Србије. Повод је био такмичење у спортским дисциплинама и беседништву, а стварни разлог дружење, склапање нових познанстава, упознавање новог града, стварање лепих успомена које ће се дуго памтити. Ово пролеће је обележено и низом

веома успешних концерата студентско-професорског оркестра „Крај семестра“, који су унели мало ведрине у наше „тешке“ студентске дане. Ред учења, ред забаве.

Неколико година после завршетка студија нећемо се сећати полагања испита и даноноћног учења. Оно што ће нам остати у сећању су тренуци које смо провели са колегама док смо чекали предавања, одласци на журке, представе, концерте, изложбе. Стварајте што више таквих успомена, јер памтимо само лепе ствари.

Када „Младост“ запева...

У марту месецу 2017. године имали смо част да угостимо колеге са Педагошког факултета Универзитета Матеја Бела из Банске Бистрице, из Републике Словачке. Чланови мешовитог Хора „Младост“ у нашој земљи су гостовали у оквиру турнеје под називом „Српска мисија“, а осим у Сомбору, наступали су у Бачком Петровцу, Селенчи и Ковачици. Хор је основан давне 1969. године, а проф. др Милан

Пазурик постаје његов уметнички директор и диригент 1979. године. До сада су учествовали на бројним такмичењима и освајали престижне награде. Имали су запажене наступе широм Европе, а гостовали су и у Русији, Аргентини и Бразилу. На међународним такмичењима хорова освојили су златну диплому и пехар „Петра Великог“ у Санкт Петербургу (Русија) и златну плакату у Љорет де Мару (Шпанија).

Разменила сам искуства о факултетском образовању са два девојкама из Хора и из нашег разговора закључила да постоје предности у њиховом систему образовања у односу на наш. Наиме, они се образују за два профила по избору, за разлику од нас који бирамо само један образовни профил. Моје саговорнице поред педагошког профила определиле су се и за музику, што њихово образовање чини утолико интересантнијим. Било ми је занимљиво да слушам о њиховим путовањима, јер због својих музичких ангажмана пуно путују и посећују чак и друге континенте у склопу разних културних програма. Оно што

ме је задивило јесте чињеница да је код њих факултетско образовање доступно свима, јер је потпуно бесплатно. Причале смо и о плановима за будућност, где виде себе када заврше школовање, а свидело ми се то што не намеравају да напусте своју земљу, већ планирају да остану у Словачкој. Девојке и остатак групе заједно са професорима лепо се провео у посети нашем факултету и посебно ми је драго што су ценили труд који смо уложили да би им боравак био што пријатнији. Верујем да ће нас кроз неко време опет посетити.

Милица Парчетић

Пређимо на „ТИ“

интервју са доц. др Михаелом Антоловићем

Доц. др Михаел Антоловић је основне и магистарске студије завршио на Одсеку за историју Филозофског факултета у Новом Саду где је стекао и докторат историјских наука. Одбранивши дипломски рад са темом из савремене историје – *Југословенско-совјетски односи након Другог светског рата, 2002.* уписује постдипломске студије које је окончао 2008. одбраном магистарског рада под називом *Политика немачке мањине у Дунавској*

бановини. Докторирао је 2012. године са тезом *Историографско дело Фридриха Мајнекеа.* На Педагошком факултету је запослен од 2003. године. Прво је радио као асистент приправник, потом као асистент, да би 2013. године био изабран у звање доцента.

1. Ако бисте направили паралелу између времена у коме сте Ви били студент и данашњице, шта бисте могли навести као предности, а шта као недостатке?

С обзиром на опште прилике у нашем друштву током 90-их година прошлога века обележене распадом заједничке државе и када се Србија налазила под санкцијама наметнутима од међународне заједнице, као и многи припадници моје генерације постављао сам питање шта студирати? Да ли се приликом уписа на студије руководити својим личним интересовањима или се одредити за нешто од чега бих могао да имам неке непосредне користи? Вођен ипак својим личним интересовањима, након завршене Гимназије у Сомбору, уписао сам студије историје на Филозофском факултету у Новом Саду. То је било време када се студирало по „старом систему“, дакле, пре увођења Болоњске реформе. У поређењу са данашњим наставним плановима, испита је било знатно мање али једносементралних предмета уопште није било док су скоро сви стручни предмети били четворосеместрални, са списком литературе који је неретко обухватао и 50-60 књига које је требало савладати уколико се желела добити највиша оцена. Испити су се спремали на основу литературе, а не на основу уџбеника којих није ни било, тако да сам ја темељно и дуго припремао сваки испит, што је за данашње прилике чудно. Међутим, нисам представљао у том смислу никакав изузетак већ се тада напосто студирало на такав начин. И постдипломске студије су у то време трајале знатно дуже у односу на данашње мастер студије, које се завршавају у краћем временском року. Предности студирања у моје време су биле те што се темељно овладавало струком те што је диплома стечена по завршетку основних студија омогућавала проналажење сталног радног места. „Болоњске студије“ донеле су и одређене предности, у првом реду, то што нема више гломазних испита, сви предмети су једносеместрални, те је олакшано припремање и полагање испита. Са друге стране, мана таквог начина студирања је та, што је знање које се стиче фрагментирано, рекао бих да се оно даје „на кашичицу“ и студенти не добијају целовит увид у своје научне дисциплине. У целини узевши, мој општи утисак је да се студирање након увођења „болоње“ претворило у продужену средњу школу, да је извршена једна врста „пошколавања“ високог образовања, што је свакако лоше. Још једна мана је та, што су студенти све више

принуђени да након завршених основних студија похађају мастер и докторске студије, али не првенствено због жеље за продубљивањем својих знања, већ да би са што вишим степеном стручне спреме лакше дошли до посла. Овај процес је потпомогнут чињеницом да су радна места све несигурнија, да се до њих тешко долази, и да се инсистира на целоживотном образовању.

2. Која је била Ваша мотивација да се запослите на Педагошком факултету у Сомбору и да се бавите наставно-научним радом?

Основни мотив је била жеља да се бавим науком, коју доживљавам као једну врсту интелектуалног испуњења и личног задовољства до кога се долази у процесу сазнавања и истраживања. То је посао који ми омогућава да задовољим нека своја интимна интересовања и интелектуалну радозналост.

3. Шта сматрате за Ваш највећи досадашњи успех у каријери?

За успех сматрам то што су неке моје радове и приређене књиге позитивно оценили људи који ме не познају лично. Такође, сматрам успехом и то што сам отворио неке нове теме унутар не само српске историографије, већ и историографије у околним земљама бивше Југославије, а које су раније у потпуности биле запостављене. Мислим, првенствено, на теме посвећене теорији и методологији историјске науке као и историји историографије које су, сасвим незаслужено, биле на самој маргини интересовања професионалних историчара. Окретање овим темама ми је донело одређена признања у стручним круговима, али и оспоравања што је, иначе, сасвим уобичајена појава унутар „научног дискурса“.

4. Колико је по Вашем мишљењу образовање важно за развој и опстанак нашег друштва?

Образовање је важно за развој сваког друштва, па тако и српског друштва. При томе мислим на образовање које трајно мења личност ученика и студената, које доводи до интериоризације знања. Међутим, током последњих 15-ак година посвуда око нас видимо експанзију мреже државних и, нарочито, приватних факултета те оно што упада у очи јесте питање да ли те институције доприносе ширењу образовања или све више представљају

комерцијалне, профитне организације. Не могу да се отмам утиску да је циљ доброг дела институција високог образовања у приватном власништву усмерен првенствено ка стицању профита, а не ширењу знања. Са друге стране, сама чињеница да се повећао проценат грађана са високом стручном спремом, не значи нужно да се повећао и њихов општи образовни ниво. Познавајући неке родитеље садашњих студената, запажам да је њихов степен опште културе далеко већи, него што је то код њихове деце. Такво стање је наизглед противречно, будући да су данашњој омладини доступни извори најразличитијих сазнања до којих се може доћи потпуно бесплатно посредством интернета и других савремених технологија. Очигледно да је стварност оповргла својевремена оптимистичка надања да је довољно учинити да информације буду доступне и да ће већ сама та чињеница благотворно утицати на образовани ниво појединаца. Међутим, при томе се, очигледно, заборављало да информације нису исто што и знање нити је познавање чињеница исто што и образованост. Стога је мој општи утисак да, упркос развоју модерних технологија и експанзији мреже институција високог образовања, људи у савременим друштвима нису постали знатно образованији у односу на генерације од пре две или три деценије. То су питања којима треба да се посвети значајна пажња на државном нивоу, јер свакодневно смо сведоци томе да знатан број компетентних високообразованих људи одлази у потрази за бољим егзистенцијалним приликама не само у земље западне Европе већ и на друге континенте. Додуше, то није карактеристично само за Србију већ представља глобалан феномен.

5. Предавач сте и на семинару друштвене историје у Истраживачкој станици Петница. Реците нам нешто више о томе?

Петница је једна одлична установа неформалног образовања која се налази у бајколиком месташћу надомак Ваљева. Тамо се скупљају паметни млади људи из читаве Србије, као и из земаља у непосредном окружењу. Осим што похађају семинаре из природних и друштвених наука на којима продубљују своја знања, они се тамо упознају и социјализују, а остају у вези и након завршетка семинара.

Ја сам сасвим случајно стигао до Петнице. Наиме, организаторима семинара друштвене историје је требао неко ко би на крају сваког годишњег курса одржао једно закључно предавање тј. радионицу посвећену неком од теоријских и методолошких проблема историјске науке. Тако сам почео да предајем у Петници, а посвећеност и заинтересованост младих људи које упознајем на семинарима чини да се и даље бавим тиме и да се редовно одазивам на позиве за учешћем. Оно што посебно ценим на тим семинарима јесте што интеракција није једносмерна већ и ја, као предавач, учим од полазника кроз питања која ми постављају и кроз заједничко решавање појединих проблема.

6. У професорско-студентском оркестру „Крај семестра“ свирате бас гитару и клавиру. Колико дуго се бавите музиком, и коју врсту музике радо свирате и слушате?

Још као дете ме занимала музика, али нисам стекао формално музичко образовање, похађао сам само приватне часове. Током средње школе сам се опробао у свирању различитих инструмената, јер је стицајем околности, извесно време у мојој кући било свих

могућих инструмената, од бас гитаре, електричне гитаре, бубњева, клавијатура итд. Но, временом живот оде својим путем и ја се нисам готово пуне две деценије хватао инструмената, односно, то су биле веома ретке прилике. Пре годину и по дана из једног крајње спонтаног дружења настао је студентско-професорски оркестар, који је по суду многих људи лепа идеја. Учешће у том бенду нема никаквих великих амбиција осим да у томе уживамо ми који свирамо и певамо као и да се људи лепо осећају док нас слушају. Ако смо успели у томе, онда је наш циљ остварен. Мени лично највише пријају хармонски богате и мелодичне песме из свих могућих жанрова. Волим да слушам екс-ју поп музику и све оно што је стандардно од џеза до амбијенталне музике, од боса нове до староградске музике. Док читам, волим да пустим инструменталну музику која ме опушта. Мислим да нисам искључив али једино што никада не слушам јесу агресивни звуци техно музике, Енглези би рекли – *it's not my cup of tee*.

7. Осим историје, које још научне области истражујете и проучавате?

Пре свега, то су политичка теорија, савремене идеологије, методолошки проблеми друштвених и, пре свега, хуманистичких наука, као и теорија књижевности. Будући да се историографија све до краја 18. века сматрала граном књижевности, односи двеју дисциплина су тесно испреплетани, те отуда потиче и моје интересовање за теорију књижевности. Занимљиви су ми и поједини правци из филозофије, као што је постмодернизам те филозофија просветитељства.

8. Коју литературу волите да читате, и који су Вам омиљени писци и дела?

Читање је саставни део мог посла, како професорског позива, тако и истраживања. Нема човека који се професионално бави неком друштвеном науком, а да константно не прати стручну литературу. Поред преведене историјске литературе која је везана за 19. и 20. век, настојим да пратим и историјску литературу на немачком и енглеском језику. Од лепе књижевности, предност дајем класицима као што су Достојевски, Толстој, Зола. Недавно сам поново читао Волтеров роман *Кандид*. Посебно бих издвојио Томаса Мана и његове књиге *Чаробни брег* и *Буденброкови*

ви, као и новелу *Смрт у Венецији*. Међутим, занимљиви су ми и неки савремени аутори, као што је контроверзни француски писац Мишел Уелбек. Он у својим романима, који су већим делом ако већ не и сви преведени и на српски језик, проблематизује све недоумице и страхове са којима се суочава савремени човек и стога препоручујем његова дела за читање. Од српских писаца, осим Андрића, непревазиђени су Данило Киш и Борислав Пекић којима се, колико ми то остали послови дозвољавају, редовно враћам. Више пута сам прочитао мемоаре Дејана Медаковића *Ефемерис – хроника једне породице* и Димитрија Ђорђевића *Ожиљци и опомене* који представљају субјективну али бескрајно занимљиву историју 20. века на српским и југословенским просторима.

9. Која места најчешће посећујете у Сомбору и да ли сте задовољни културном понудом у нашем граду?

Сматрам да у Сомбору има много више културних понуда него што постоји заинтересованих грађана који то све могу да испрате. У културној понуди предњаче Градска библиотека „Карло Бијелички“, Српска читаоница „Лаза Костић“, Галерија културног центра „Лаза Костић“, Народно позориште, Градски музеј. Једна од бољих ствари у нашем граду је Позориште, и волео бих да имам више времена да га посећујем.

10. Шта бисте поручили нашим студентима?

Поручио бих им да искористе то што су сада у најбољим годинама за учење, и да се у том смислу не штеде нити да се задовољавају минимумом неопходним за полагање испита. Иако можда тако звучи али сматрам да заиста није фраза када кажем да су двадесете године право време за стицање знања. Наравно, не треба да буду посвећени искључиво књизи, али мислим да би било врло корисно за њих да током студирања себе изграде као личности и стекну што више знања, уз истовремено стицање различитих културних и социјалних искустава. У времену које нам предстоји, сасвим је извесно да ће једна од пожељних вештина и, уопште, личних особина бити способност константног учења и прилагођавања пословном окружењу.

Данка Ивошевић

Учитељијада

Наш факултет је био домаћин овогодишње манифестације „Учитељијаде“, која је одржана од 12. до 14. маја. Осим студената са сомборског Педагошког факултета, учествовали су и студенти Учитељског факултета из Београда, Педагошког факултета из Врања,

Факултета педагошких наука из Јагодине, Учитељског факултета из Ужица, Учитељског факултета из Лепосавића, Учитељског факултета на мађарском наставном језику из Суботице и Педагошког факултета из Бијељине (Република Српска). Гости су били смештени

у средњошколском дому, док су се утакмице одржавале у спортском центру „Соко“.

Свечано отварање „Учитељијаде“ увеличали су студенти са Педагошког факултета у Сомбору. Под руководством диригента доц. др Биљане Јеремић, Хор је извео химну студената „Gaudeamus Igitur“, као и нумеру „Вратиће се роде“. Добродошлицу студентима упутио је декан нашег факултета проф. др Жељко Вучковић, те свима пожелео пуно успеха у такмичењима. Студенткиња Наташа Живковић одрецитовала је одломак из песме Мирослава Мике Антића „Војводина“. Учитељијаду је званично отворила Александра Рашета, председница Студентског парламента.

Укупно је учествовало 250 учесника, док су се такмичења одвијала у пет спортских дисциплина, у обе категорије: кошарка, одбојка, мали фудбал, стони тенис и шах. Након отварања „Учитељијаде“ одржано је такмичење у беседништву на тему „Школа – језгро људског капитала и прогреса“.

Педагошки Факултет у Сомбору може да се похвали следећим победама:

- ★ беседа 1. место (Наташа Живковић),
- ★ шах - женска конкуренција, 2. место (Ивана Ракић),
- ★ кошарка - женска конкуренција, 2. ме-

сто (Радмила Медић, Драгана Шћепановић, Анђелија Кужић, Клаудија Хајнал, Милица Мијић, Милица Платиша и Наташа Росић),

★ кошарка - мушка конкуренција, 1. место (Гојко Килибарда, Ермин Кунјић, Валентин Ђурчи, Никола Јовановић, Жељко Савић, Вујадин Миладинов и Лука Тало),

★ фудбал - женска конкуренција, 3. место (Драгана Шћепановић, Милица Мијић, Сања Абдулахи, Јелена Јоргић, Мирјана Павловић, Марија Сабо, Наташа Росић и Виолета Сабовљев),

★ фудбал - мушка конкуренција, 1. место (Ивица Молнар, Марко Буловић, Ненад Чуљак, Александар Шимунов, Срђан Малбаша, Никола Благојевић, Ермин Кунјић и Никола Јовановић).

По укупном броју поена, победник овогodiшње „Учитељијаде 2017“ је Учитељски факултет из Београда (22 поена), друго место је освојио Педагошки факултет у Сомбору (14 поена), а треће место је припало Факултету педагошких наука из Јагодине (8 поена).

Педагошки факултет у Бијељини биће домаћин наредног сусрета студената на „Учитељијади“.

Јелена Јоргић

Не нагајте се да ћете се решити књига

Књига је, подигнемо ли се за степен више од симбола знања и мудрости, првенствено симбол Света: „Свет је голема књига“, пише Мохуддин ибн-Араби. Израз Либер Мунди дугујемо Розенкројцерима. Свет је књига зато што је књига Објава и у ширем смислу отелотворење. Либер Мунди је и божја порука, архетип, а бројне друге књиге објаве су њени преводи на разумљив језик. У исламском езотеризму се понекад разликује макрокосмички од микрокосмичког аспекта књиге и међу њима се утврђују складности: прва је Либер

Мунди, отелотворење које произилази из свог почетка, космички ум; друга је у самом срцу, појединачни ум. Књига се у неким верзијама трагања за Гралом поистовећује са пехаром. У том случају, симболизам је јасан. Трагање за Гралом трагање је за изгубљеном Речи, врхунском мудрошћу која је прапочетак свему.

У библијском предању, Стари завет садржи тему Логоса као Речи Божије и Речи Мудрости, која је постојала пре света, у Богу. Реч је та која је све створила и послата је на Земљу да открије тајну Божије воље. Традиција нам

каже да су се речи, а не светло, прве појавиле из првобитне таме. Према Талмудској, када је Бог почео да ствара свет, двадесет два слова хебрејског алфабета пала су са његове круне и молила га да спроведе стварање помоћу њих. Бог је дозволио алфabetу да створи небо и земљу у тами, а потом унесе први зрак светлости из Земљиног језгра, који је прострујао кроз целу Свету земљу и обасјао Васиону. Вративши се богу, Реч је завршила своју мисију. И према св. Јовану, Реч је била у Богу, постојала је пре стварања. Дошла је на Свет послата од Оца, да би извршила налог, пренела свету поруку спаса. Извршивши налог, вратила се Оцу. Управо је Нови Завет, посебно Јеванђеље

по Јовану, захваљујући отеловљењу, имао за задатак да јасно изложи лично обележје те Речи. Вишезначност појма Речи долази од тога што у грчкој мисли Реч тј. Логос, није означавала само говор, граматички израз, него и разум, ум, људски појам и дубоки смисао бића, божји ум. За стоике, Реч је умност и законитост својствена свету. Управо су на темељу тих појмова црквени

оци и теолози током векова анализирали учење Библије, а посебно теологију Вербума.

Било да су по среди веровања или догме, Реч увек симболизује отелотворење разумности у језику, у људској природи и у континуираном стварању света; она је истина и светлост бића. Овакво уопштено и симболичко тумачење нипошто не искључује одређену веру у стварност Божје Речи и утеловљење Речи. Псеудо-Дионисије Ареопагит поставио је темељ за једну синтезу у својој расправи „Божја имена“:

Једино је највиша бит, Реч, преузела на себе властиту бит, за нас, потпуно и истин-

ски; једино је она својом делотворношћу и усредсређеношћу преузела на себе сав божански чин. У том делу нису имали удела ни Отац ни Дух, осим што је, могло би се рећи, у њима постојала милостива воља и љубав према човеку, и јер је божански чин – који ће то непромењиво Биће, које је Бог и божанска Реч, извести утеловљењем – потпун, трансцендентан и непорецив чин Божанства. Тако покушавамо у свом размишљању сјединити или лучити божанска својства према томе припадају ли јединству или различитости.

Реч је, дакле, најчистији симбол отелотворења бића, бића које себе промишља и себе изражава или бића које је други спознао

и саопштио. Зато творачка реч, способна да мења своја значења и функцију, може да дочара све што друге уметности стварају, па и сам процес тога стварања. Због тога је способна да завири и у просторе несвесног у човеку и у просторе колективног несвесног, у саме архетипе. У томе друге уметности само покушавају да следе писану реч и многе од њих на њој заснивају своје дело-

вање и постојање, а из њеног творачког духа црпи снагу све што људски дух ствара. Стога је та вечита прича којој краја нема, а коју називамо књигом и која својим бескрајним мноштвом и разноврсношћу чини књижевну уметност, фундамент свеколиког стваралаштва. Ширина њеног деловања на дух рецепијената тражи времена. Зато је данас угрожавају модерни медији, чија је основна одлика брзина и тренутна атрактивност, а човеку који живи у немирном и вихоровитом времену, какво је данашње, привлачно је само оно што може примити брзо, јер је и он целим бићем у сталним турбулентним брзинама.

Стална прича о човековој судбини, која нема краја, снагом своје ширине и дубине коју јој даје њена творачка реч, остаће да траје.

Остаће зато што и људска потреба за причом и причањем, без обзира на то што се времена и прилике мењају, непрекидно траје, а ту потребу имају сви људи. Они су се увек делили на оне који су у колибама, поред ватре, причали и оне који су слушали, а од када је прича прешла у велике светске центре деле се на оне који пишу и оне који читају. Али сви они стварају: они који причају и који пишу стварају причу иницијално, а они који причу слушају, односно читају, стварају је финално: у њиховој свести она, за њих, добија дефинитиван облик и значење.

Тако су вечитом причом о судбини човековој и њени казивачи и слушаоци, и писци и читаоци обухваћени у човечанство. Због ње нико од нас није острво, савим сам за себе. Подстакнути логосом, божанском стваралачком снагом у њој, стварамо сви: свако на свој

начин и по својој мери, јер смо у јединству, у човечанству у којем смо обухваћени, врло различити.

Усталасалост читаочевог духа зависи од снаге те речи у пишевом тексту, али и од његовог односа према њој, према начину на који ту снагу прима. Реч је, дакле, о читању, о ваљаности нашег примања те творачке речи, њена снага даје снажне ефекте онда кад се са поштовањем односимо према њој, када је са дужном пажњом прихватимо, па о њеној снази „просуђујемо уживајући и уживамо просуђујући“, како нас је учио велики Гете. Управо због таквог односа према творачкој речи и неопходности њеног помног посматрања, књижевна уметност која се речју ствара не може имати предност над другим медијима брзином којом доноси информације и доживљаје, већ ненадмашном пуноћом оне духовне снаге коју у себи носи. Она том снагом покреће људски род на свеколико стваралаштво.

Бојан Дражић

Тастатура убила правопис?

Због недостатка било какве стварне контроле, интернет је постао простор погодан за кршење правила – како оних која су настајала упоредо са развојем глобалне мреже, тако и оних која се не тичу интернета директно, али која доносимо са собом сваки пут када му приступимо. Један пример тога су правописне и граматичке норме, које у неформалној и брзој комуникацији, каква је она која се на интернету одвија, бивају потпуно занемарене и бачене у ћошак као нешто споредно и мање битно.

У врлом новом свету испуњеном кратким фејсбук објавама, емотиконима и твитовима који су ограничени на 140 карактера, често се не води рачуна о томе како ће реченице бити структуриране и на који начин ће искази бити формулисани. Један од главних разлога је чињеница да комуникација путем интернета у великом броју случајева бива третирана као онлајн еквивалент свакодневних, нефор-

малних разговора. Комуниколошкиња Јелена Клеут поред неформалности комуникације, као битан узрочник игнорисања правописних норми истиче брзину којом се поруке у овом простору посредују.

„Кривица интернета за оно што ради нашем језику је у томе што је реч о медију који изискује велику брзину саопштавања порука, али и у чињеници да поруке постају врло фрагментарне и уситњене, тако да морате да збијете своје мисли у одређени број ограничених знакова. Са једне стране имате просторно, а са друге временско ограничење и на крају се језик урушава под тим притисцима”, сматра Клеутова.

Док се у порукама које се јавно објављују обраћа пажња на оно што је написано, на чету та пажња углавном попушта због потребе да се порука што брже достави особи са друге стране монитора. Према речима Јелене Клеут, ово се дешава јер комуникација путем чета

истовремено поседује својства усменог и писаног саопштавања – одвија се у текстуалној форми, али има разне карактеристике које језик четова чине сличним интерперсоналној комуникацији лицем у лице. Усмени језик је увек подложнији граматичким грешкама јер је спонтанији и не захтева поштовање граматике и правописа у истој мери као писани језик, што важи и за комуникацију путем чета.

Иако је игнорисање правописа најзаступљеније управо на интернету, поставља се питање да ли њега можемо сматрати јединим кривцем за све приметнију деградацију језичке културе. Тешко је поштовати правила која нам нису позната, а узроке тог проблема морамо тражити у образовним установама које му не посвећују довољно пажње. Управо на ово указује лингвисткиња Гордана Штрбац када каже да је подизање свести о постојању правописне норме и њеном поштовању један од основних захтева школства.

„Правописна правила треба имати у виду сваки пут када се ученик усмерава на писано изражавање, без обзира на то којој области оно припада. Континуираним и истрајним радом може се много тога постићи”, тврди Гордана Штрбац.

Облици комуницирања на интернету су разни и док је чет један од примера где се правописна правила у великој мери крше, постоје и они други који нам указују да корисници интернета ипак покушавају да се придржавају језичких норми. За пример можемо узети блогове и форуме код којих је ауторима јасно да ће њихове објаве читати велики број људи. Јелена Клеут додаје још и коментаре на званичним веб презентацијама дневних листова

и интернет порталима.

„Занимљиво је видети да људи у коментарима ипак опомињу једни друге, јер нам то показује да поред оних који немају културу изражавања ипак постоје и они који је имају и који су спремни да исправе друге. Ту видимо да и ова врста комуникације има своју, врло имплицитну, али са друге стране ипак присутну образовну функцију”, закључује Клеутова.

Гордана Штрбац такође скреће пажњу на образовни карактер интернета и на то да нам комуникација посредством њега уместо штете може донети и корист.

„Без обзира на својства која има, комуницирање преко интернета одвија се у писаној форми и може послужити управо као добра прилика да се науче и увежбавају правописна правила. Тиме се ствара једна добра навика да се, сваки пут када се пише, размишља не само о садржини написаног него и о форми.”

Не постоји закон који би кориснике интернета могао натерати да поштују правописна правила, нити казна прописана за њихово кршење – порука на интернету није семинарски рад или писмени задатак на коме ће нам правописне грешке донети мању оцену. Закон о начину употребе правописа на интернету свако од нас прописује себи, само је питање на који начин ћемо га формулисати. Интернет нам даје потпуну слободу – потпуну слободу да будемо неписмени колико нам је воља, али и потпуну слободу да у мору информација које нуди пронађемо оне које ће нам помоћи да обогатимо своје знање и језичку културу.

Николета Пајић

Дис – песник тишине и смрти

Својом појавом у првој деценији прошлог века, Дис одмах постаје загонетка. Његова поезија постала је незаобилазна у српској књижевности тек више од пола века касније. Између ова два тренутка, неразумевања и свечаног уласка у историју, плела се драма ове поезије која је у себи носила све сем жеље за гласним одјецима. Данас разумети овог песника значи прићи његовој поезији са две тачке гледишта: историјског момента настанка његових песама и чудне лепоте коју су у себи скривале.

Владислав Петковић Дис је рођен у Заблаћу код Чачка 12. марта 1880. године. Отац му је пребегао из села Табановци (у то време под Турцима) и у Заблаћу отворио кафану. Димитрије, његов отац, са Ружом Вукомановић имао је тринаесторо деце, а Дис је био међу најмлађима. Од самог детињства па до смрти, сиромаштво је пратило Диса и његову породицу. Рано је остао без оца (1893), тако да је мајка сама одржавала домаћинство, подизала и школовала децу. Успео је да заврши осам разреда гимназије, али није положио матурски испит. Кратко време је радио као учитељ у Прлити код Зајечара, а затим и као чиновник на трошарини и царинарници. Због свог слабог здравља, ослобођен је службе војске. Кратковидост као једна од песникових невоља, пратила га је и доста утицала на његово душевно стање које се одразило и у песама.

Рано је почео да пише песме и да их објављује у књижевним листовима и часописима. Као странац у Београду, и притом доста скроман и повучен, није успевао да обезбеди издавање својих збирки песама. Зато их је штампао о свом трошку. Прва збирка песама *Утопљене душе* објављена је 1911. године. Иако је имала својих слабости, ова књига је била визионарска, одисала је особеношћу и оригиналношћу. Али, Дису не доноси афирмацију. Овоме је допринела веома оштра и негативна критика Јована Скерлића. Песнику је пребацио незнање, одсуство талента и дилен-

татизам. Управо због Диса и ове збирке, Скерлић пише приказ под насловом *Лажни модернизам у српској књижевности*. Када је писао о Сими Пандуровићу и Посмртним почастима, Скерлић је био критичан и осуђивао је песников песимизам. Ипак, признавао је његов талент и вредности ове поезије – поштовао је Пандуровићеву личност. Приказ *Утопљених душа* даје оштре и неодмерене критике, али и вређа Диса као песника и као човека. О Дису говори иронично, а о његовом певању саркастично:

„То је поезија грозничавих снова и месечарства; то је атмосфера отровних и перверзних *Цветова зла* Шарла Бодлера, језивих халуцинација Едгара Поа. И када пева, то није оно што је осетио и видео, но оно што је сневао... Таква је поезија Владислава Петковића: књижевно глумачење, песничко верглаштво, имитација без духа, без укуса и, што је најгоре, без талента...“

Нова књига песама *Ми чекамо цара* је објављена 1913. године. Оно дисовско из *Утопљених душа* није се могло ни наслутити. Дис није био песник егзистенције или песник утилитариста. Ова збирка је настала само зато што је пожелео да буде као своји савременици – родољубиви песник. О томе је једном говорио у Паризу:

„Ја имам два детета и жену и зато сам посветио ту књигу тој личности (краљу). Ја сам тамо у књизи *Утопљене душе*, а не у ономе што сам написао доцније. Али сам морао да пишем – требало је живети, кад се створила породица.“

Сведочанства наводе да је био тих, болешљив и неук човек. Поред своје сиротиње и слабости, нису га напуштале његова доброта, благост и искреност. Имао је породицу и мало пријатеља, и живео је бојемским животом. Није имао узоре у поезији јер је мало читао, мало знао, а и све то га је мало занимало. Ако се и осети у његовим песама Бодлер или европска модерна, то је случајност проистакла из дружења

са Симом Пандуровићем који га је волео, ценио и уводио у свет поезије. А ако се осети у његовим песмама оно чега није било у српској поезији тадашњег времена, то је нешто изворно дисовско. То је оно што га је учинило безвредним кад је живео и стварао, али и претечом модерног поетског говора. Кратак живот Владислава Петковића Диса (умро је у 37. години живота, неко је приметио као и Јован Скерлић), окончан је тако што се утопио у Јонском мору 1917. године. Некако се морамо сетити пророчког наслова његове прве збирке песама.

Хрватски књижевник Антун Густав Матош је морао поменути и Диса док је писао о његовом великом пријатељу Пандуровићу:

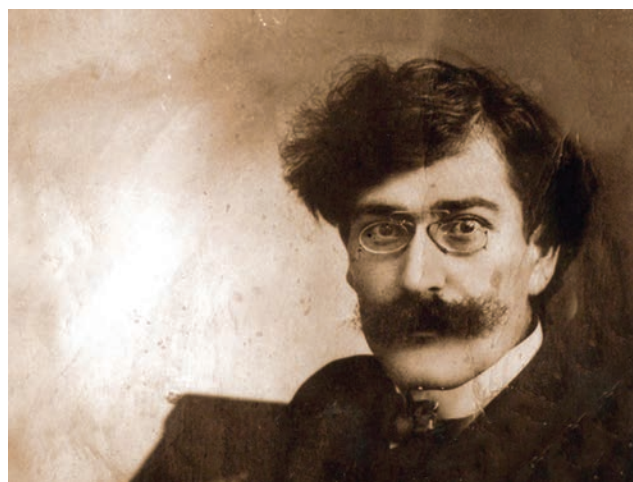
„Са Дисом се побратио, и сваки је од њих знао наизуст све побратимове пјесме. Тај Дис

*Од пандура створили смо великаше,
Достојанства поделише идиоти,
Лопови нам израђују богаташе,
Мрачне душе назваше се патриоти.
Од пандура створили смо великаше.*

*Своју мудрост расточисмо на изборе,
Своју храброст на подвале и обеде,
Будућности затровасмо све изворе,
А поразе прогласисмо за победе.
Своју мудрост расточисмо на изборе.
(из песме Наши дани)*

можда је даровитији од Симе, али ради сиротиње и других неприлика није се могао наоружати културом без које данас нема више поезије. Као мјесечар луташе Дис београдским улицама са шеширом вјечно у руци, са црном коврцавом главом и брадом, мршава лица и грозничава ока, забављајући нас својим нервозним ексцентричностима, смијући се као добар, врло добар дечко и сам нашим досјеткама на његов рачун. Добивши некако учитељско мјесто негђе близу Румуњске, рече нам, дошавши у Београд, сасвим озбиљно, да у оној пустоши није могао наћи мјесеца... Пандуровић и Дис, досљедни у свом аристократизму, толико су уљудни, да један другоме истодобно пале цигарету.“

Јелена Јовановић

Институције корисне студентима

Народно позориште Сомбор

Зграда сомборског Позоришта изграђена је на иницијативу Деоничарског друштва сомборског позоришта, које је формирано 1879. године. Прва представа одиграна је 25. новембра 1882. године и од тада Позориште континуирано ради. Од 1946. године позориште ради као професионално, док 1952. године прераста у Народно позориште. У сомборском Позоришту режирани су најистакнутији редитељи свога времена, као што су: Вида Огњеновић, Стево Жигон, Љубиша Ристић, Егон Савин, Јагош Марковић, Кокан Младеновић, Горчин Стојановић и мно-

ги други. На сцени Позоришта извођени су најзначајнији светски и домаћи класици, али се упоредо пратила нова и авангардна драмска литература. Многе представе сомборског Позоришта гостовале су у земљама региона, али и на Кипру, у Русији, Украјини и Аустрији. Значајно је поменути да су освајали и бројне награде.

Спољашњи изглед зграде Позоришта само наговештава његову унутрашњост која је бајковита. Са обзиром да сам захваљујући нашем професору Миливоју Млађеновићу имала прилику да заједно са својим колега-

ма обиђем Позориште, мислим да бих при сваком покушају да опишем своје импресије остала недоречена. Имала сам утисак да се налазим у неком потпуно другачијем свету, јер позоришна магија брише нама знане просторно-временске појмове. Велика сцена позоришта изгледа заиста импресивно, а у гледалиште може да се смести триста љубитеља ове уметности. Мала сцена, чије гледалиште има деведесет и девет места се зове Студио 99. Имали смо прилику да видимо на који се начин припрема једна представа. Потребно је много рада, труда и упорности да би се припремила представа, али по речима глумца чини се да то није толико тешко, јер се уз тимски рад све успешно савлада.

Од 1993. године позоришна сезона се завршава сада већ традиционалним фестивалом, Позоришним маратоном. Наиме, у току три дана и три ноћи константно се смењују све представе нашег позоришта које су имале премијерно извођење у претходној сезони,

као и представе гостујућих позоришта, позоришних група и студената драмских факултета. У току 2008. и 2014. године Позоришни маратон трајао је седам дана. Ове године, по двадесет пети пут, Позоришни маратон је почео 14. јуна под називом „Коцка је бачена“. Маратон је отворила представа Мориса Метерлинка „Плава птица“, у режији Соње Петровић. На „даскама које живот значе“ одиграле су се и представе „Коштана“ Борислава Станковића, у режији Кокана Младеновића и „Демократија“ аутора Зијаха Соколовића. Такође, одиграна је и представа Миливоја Млађеновића „Маестро“ у режији Милана Нешковића посвећена Милану Коњевићу, једном од најзнаменитијих сомборских сликара. Главну улогу у представи тумачи истакнути позоришни глумац Александар Саша Торлаковић. Живот познатог сликара представљен је на занимљив начин, а дешавања на сцени пратила је сјајна музика, која је још уверљивије дочаравала догађаје из његовог живота.

Дуња Прибиш

Топ 10

Вируси

1	<p style="text-align: center;">Love bug</p> <p>Овај рачунарски вирус је од стране многих сматран за најопаснији икад створен. Ширио се путем имејла као прилог у поруци наслова: „I LOVE YOU“. Вирус је створио студент и случајно га пустио на интернет.</p>
2	<p style="text-align: center;">СН или Чернобил вирус</p> <p>Чернобил вирус се сматра једним од најдеструктивнијих вируса икада, јер је имао способност да остане непримећен у меморији рачунара, а инфицирао би сваки програм. Он је имао “окидач” који је био програмиран, па би на одређени датум обрисао сав садржај на хард-диску.</p>
3	<p style="text-align: center;">Мелиса вирус</p> <p>Наводно је заразио 20% рачунара у свету, укључујући и корпорације Мајкрософт и Интел. Имејл сервери широм света су били затварани у циљу спречавања ширења вируса. Овај вирус је путовао на исти начин као и вирус Love bug.</p>
4	<p style="text-align: center;">Код Црвено</p> <p>Овај вирус је циљао само на рачунаре који раде на одређеним серверима и који имају грешке. Након две недеље од инфекције, вирус је био програмиран да покрене низ напада на одређене сајтове и сервере, укључујући и сервер Беле куће.</p>
5	<p style="text-align: center;">Bagle</p> <p>Не ослања се на листу контаката, већ бира имејлове из разних докумената који се налазе у зараженом рачунару. Овај вирус отвара мала врата кроз која удаљени корисник може да добије приступ и контролу над зараженим рачунаром. Његове варијанте су данас још увек на интернету.</p>
6	<p style="text-align: center;">Бластер</p> <p>Сложени програм који се не шири путем имејла, већ кроз рањивост у системима Windows 2000 и Windows KSP (XP). Када је рачунар заражен, он приказује оквир за поруку која указује да ће се систем угасити за неколико минута. Програмиран је да покрене напад на сервере које води Мајкрософт.</p>
7	<p style="text-align: center;">Sasser</p> <p>Sasser је написао 17-огодишњи немачки студент. Затворио је хиљаде рачунарских мрежа у само неколико дана. Након заразе рачунара, он је био програмиран да приступи интернету и потражи друге угрожене машине, како би их инфицирао.</p>
8	<p style="text-align: center;">MyDoom</p> <p>Успорио је глобални приступ интернету за 10%. Откривено је да је током првих неколико дана од ширења, на свакој имејл адреси једна од десет примљених порука имала вирус.</p>
9	<p style="text-align: center;">SoBig.F</p> <p>Изазвао је милијарде долара штете од заустављања или пада интернета и имејл сервера, што је резултирало успоравањем глобалног приступа интернету. Био је у стању да пошаље више од милион примерака себе у року од само неколико сати од инфицирања.</p>
10	<p style="text-align: center;">SQL Slammer</p> <p>Најмање штетан од свих вируса на овој листи, али је изазвао знатну штету. Превеликим притиском је терао рутере да се угасе. Циљ овог вируса су били веб сервери, чиме је био успорен приступ интернету широм света. У нешто мање од десет минута, био је у стању да зарази на хиљаде сервера.</p>

Беседа

Школа - језгро људског капитала и прогреса

Са задовољством објављујемо победничку беседу са овогодишње Учитељијаде коју је интерпретирала Наташа Живковић.

Небројено пута је доказано да нам све може бити одузето, а да је само једно истински наше – оно што јесмо, што носимо у себи, што знамо и осећамо.

Школа је више од институције, и образовање је више од процеса стицања знања и умења. Образовање, од старосрпске речи *образ* (која значи *лик божји у човеку*), налаже да онај који васпитава има образ, да онај који је образован има образ. Не ваља ако школа ствара јаке стручњаке, а слабе личности. Нема будућности у економском, техничком, технолошком напретку, ако назадујемо као људи. Не смемо бити образовани, писао је Захарије Орфелин у 18. веку у представци Марији Терезији само по спољашњости, а у суштини никако; а има их тек врло мало који о суштини нешто могу знати.

Школа се може реформисати само ако се друштво реформише. Школа је здрава када је нација здрава, а здрава нација зна да је улагање у образовање најбоља инвестиција, да су образовани људи неприкосновени културни капитал. Образован је онај који је спреман да балансира између модерних и традиционалних вредности, који је одмерен у ставовима, опрезан при давању суда, који је увек спреман бити још нечему научен, који не бежи од преиспитивања себе.

Све чешће се сусрећемо са питањем или га потајно себи поставимо – *јесмо ли сведоци или*

чак актери друштвеног (културног) суноврата? Осврнемо се око себе и схватимо да сви о томе ћуте, зато ћутимо и ми. Са друге стране, пишу студије о томе како сачувати друштво од рашколовања, а нас мучи како сачувати школу у себи.

Пре седамнаест година званично је објављено да је Европа ушла у еру знања, да су се облици живота, рада и учења променили. Од човека се тражи целоживотно учење, тражи се да не дозволимо да нам *школе остаре*. Исту идеју на својеврстан начин прокламовао је и Доситеј још пре два века: *„Само простота и глупост задовољава се всегда при старинском остати“*, говорио је. Ера знања тражи учење свуда и у свако време, школе као жаришна места у којима се ствара друштво иновацијски оријентисано, које не учи само за исход, већ за развој. Биле би то школе које подразумевају равноправност оних који уче и од којих се учи, које задовољавају основну потребу човека за самоактуелизацијом.

Школа мора стварати зналце и вештаке, али никако технократе. Напредак није, у *научнику који оперише снове и загонетке, који развезава последњу шачицу заблуда, који своди росу на формулу воде и небо на формулу ваздуха*. Напредак је у човеку, којег када погледамо видимо човечност. И човечанство.

Наташа Живковић
Јелена Шушкић

Наша књижевност

Моје парче неба

Не желим више да гледам у љубичасто и смејем се шрафовима. Доста ми је беле мреже преко мојих слика. Бубе испод кревета су мртве. Часовник пружа своју дугу руку и обара ми вазу са цвећем. Књиге се шире по полици, листови им отпадају и губе се под паркетом.

Врата шкрипе, федери из кревета ме боду у леђа, а ципеле саме шетају. Досада се увукла као буђ у сваки угао мог простора. Мемла и мирис трулежи кришом обогаћују свој љубавни живот илегално тркељишући по мојој фи-

оци. Венецијанери те мрзе и секу ти ствари из ормара. Сваки дан спремаш себи исти оброк: последњи дах белог голуба. Ха, ха, ха, сиромашни студент из провинције!

Лалаит

Пијаниста

Прсти су му прелазили преко белих дирки клавира. Просторија се пунила његовим милозвучним гласом. Црна дуга коса је падала по раменима и у слаповима се распала, као сунчеви зраци. Какав приказ! Да ли због музике или нечега другог срце је хтело да искочи из груди. Тело се пунило топлином. Дрхтала сам. Непозната особа ми је сада била толико блиска, духом је продро у моју срж. Нисам пружала ни трунку отпора. Препустила сам се његовој музици. Прожимала ме, носила кроз ноћ, преко звезда, кроз ходнике Раја. Остала сам тамо.

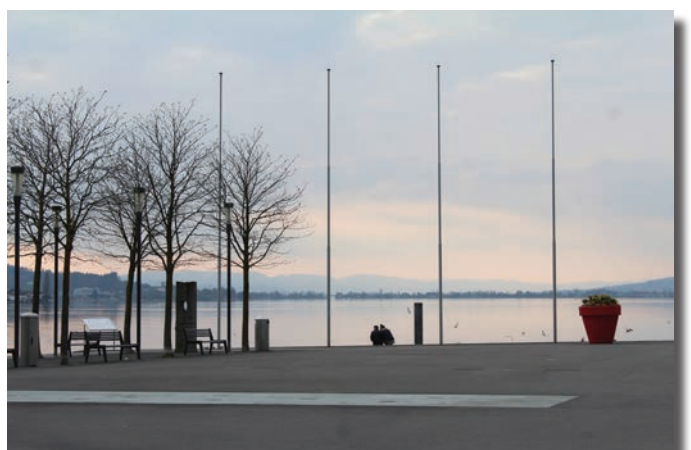
Лалаит

Фотографије наших уметника

Маријана Букуров, студенткиња Педагошког факултета, светски путник, велики авантуриста, волонтер, одлучила је да са нама подели пар својих радова. На нама је био тежак задатак да из мноштва сјајних фотографија одаберемо свега неколико и представимо их овде. Желимо јој пуно успеха у будућем стварању.

SVE JE LAKO KAD SI MLAD!

PEDAGOŠKI FAKULTET SOMBOR

www.pef.uns.ac.rs

www.bef.uns.ac.rs

PEDAGOŠKI FAKULTET SOMBOR

SVE JE LAKO KAD SI MLAD!